

زندگی نامه کامل امام خمینی

روح الله موسوی خمینی

- تاریخ تولد: ۳۰ شهریور ۱۲۸۱ / ۲۰ جمادی الثانی ۱۳۲۰ / ۲۱ سپتامبر ۱۹۰۲
- محل تولد: خمین از توابع استان مرکزی چشم به جهان گشودند.
- فرزند آیت الله سید مصطفی مصطفوی
- مؤسس و اولین رهبر انقلاب اسلامی ایران

خانواده

پدر ایشان سید مصطفی موسوی فرزند علامه سید احمد موسوی در ۲۹ بهمن ۱۲۴۱ ه.ش. در شهرستان خمین به دنیا آمد و در تاریخ اسفند ۱۲۸۱ در راه خمین به اراک مورد سوء قصد اشراک قرار گرفت و بر اثر اصابت گلوله در چهل سالگی به شهادت رسید. هاجر خانم مادر امام خمینی، زنی از خاندان علم و تقوا و فرزند آیت الله میرزا احمد خوانساری است. امام خمینی (ره) پنجمین ماه عمر خود را با درد یتیمی آغاز کردند و از آن پس مادر و عمه بزرگوارشان، تربیت ایشان را عهده دار بودند.

امام خمینی (ره) در سن ۲۷ سالگی ازدواج کردند. همسر ایشان، دختر حاج میرزا محمدتقی از روحانیون تهران بود. اسامی فرزندان امام به این صورت است: مصطفی، صدیقه (خانم اشراقی)، فریده (خانم اعرابی)، زهرا (خانم بروجردی)، احمد.

شخصیت علمی و فرهنگی

تحصیل در خمین

امام خمینی(ره) در همان کودکی درس را آغاز کردند و پس از آن به مکتب رفتند. بعد از اتمام مکتب به مدرسه‌های جدید رفتند و با پایان آن، تحصیل علوم اسلامی را در محضر دایی و برادرشان آغاز کردند.

تحصیل در اراک

سال ۱۳۳۹ ه.ق امام خمینی(ره) برای تکمیل تحصیلات خود به واسطه حضور آیت‌الله عبدالکریم حائری یزدی به اراک رفتند. در این دوره در محضر اساتیدی چون شیخ محمدعلی بروجردی و شیخ محمد گلپایگانی تلمذ کردند.

تحصیل در قم

همزمان با عزیمت آیت‌الله حائری به قم، امام نیز به قم رفتند و در ۲۵ سالگی سطوح عالی حوزه را به پایان رسانیدند. پس از آن با شرکت در درس آیت‌الله حائری به درجه اجتهاد نائل آمدند. از میان همه اساتید امام آن که بیش از همه روح ایشان را اشباع می‌کرد، درس عرفان نظری مرحوم محمدعلی شاه‌آبادی بود. شش سال، گاه هر روز و گاه هر چند هفته یکبار، نزد او می‌رفتند تا کنار فقه و فلسفه، عرفان را نیز بیاموزدند.

تدریس

امام تدریس کتب فلسفی را در حالی که بیش از ۲۷ سال نداشتند، آغاز کردند و در کنار درس فلسفه به تدریس اخلاق همت گماردند. عمّال رضاشاه برای تعطیلی این درس فشار می‌آوردند که با مقاومت امام به نتیجه نرسیدند اما ناچار شدند برنامه درس اخلاق را از مدرسه فیضیه به مدرسه حاج ملاصادق در منطقه دوردست شهر منتقل کردند. در کنار این‌ها به تدریس دروس فقه و اصول می‌پرداختند. تدریس علوم منقول و خارج فقه و اصول را در سال ۱۳۲۵ ه.ش. همزمان با ورود آیت‌الله بروجردی به قم آغاز کردند .

در تبعید در شهر نجف هم با اصرار طلبه‌ها درس را آغاز و بهمن‌ماه ۱۳۴۸ درس ولایت فقیه را در ۱۳ جلسه ارائه کردند.

آثار

سیر تالیفی امام از مسائل عقلی آغاز گردیده و در زمینه اخلاقیات، فقه و اصول ادامه یافته است. در حدود ۲۷ سالگی کتاب مصباح‌الهدایه را به رشته تحریر درآوردند که بعضی از علمای بزرگ معاصر بر آن حاشیه زده‌اند. در ۲۹ سالگی شرحی بر دعای ماه رمضان نگاشتند و بعد آن کتاب اربعین حدیث. علاوه بر آن ۲۱ عنوان کتاب دیگر نگارش کرده‌اند که برخی از آن‌ها عبارتند از: اسرارالصلوه کشف اسرار، شرح حدیث جنود عقل و جهل، آداب‌الصلوه، تحریرالوسیله، توضیح‌المسائل، حکومت اسلامی یا ولایت فقیه، مبارزه با نفس یا جهاد اکبر.

حیات سیاسی و اجتماعی

در ۱۵ اردیبهشت‌ماه ۱۳۲۳ و در اوضاع آشفته و فضای آزادی نسبی پس از رضا پهلوی، امام در پیامی به ملت، از قیام برای خدا صحبت کرده‌اند و آن را تنها راه اصلاح دو جهان نامیده‌اند. در همین سال در پاسخ به شبهات کتاب اسرار هزارساله، به رضاخان هم تاختند و در آن ایده حکومت اسلامی و ضرورت قیام برای تشکیل آن را مطرح ساختند.

در دوران مرجعیت آیت‌الله بروجردی امام از طرف ایشان عضو هیات مصلحین بودند که مأموریت اصلاح حوزه را داشت و باعث تحولاتی در حوزه شدند. در مسائل گوناگون مورد مشورت آیت‌الله بودند، مخصوصاً مسائل مربوط به حکومت. یک بار در ۱۳۲۹ از طرف آیت‌الله بروجردی برای جلوگیری از اعدام عده‌ای به دیدار شاه رفتند.

در مهرماه ۱۳۴۱ لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی مورد تصویب دولت قرار گرفت که طبق آن سه شرط مسلمان بودن، سوگند به کلام‌الله مجید و مرد بودن رای‌دهندگان و انتخاب‌شوندگان حذف شده بود تا زمینه حضور بهائی‌ها فراهم شود. امام در تلگرافی به علّم نوشتند: "مجدداً به شما نصیحت می‌کنم که به اطاعت خداوند متعال و قانون اساسی گردن نهدید، و از عواقب وخیمه تخلف از قرآن واحکام علمای ملت و زعمای مسلمین و تخلف از قانون بترسید؛ و بدون موجب، مملکت را به خطر نیندازید؛ و آلا علمای اسلام درباره شما از اظهار عقیده خودداری نخواهند کرد." پیام محکم امام در شرایط آن روز بی‌نظیر بود.

قیام پانزده خرداد

اندکی پس از غائله انجمن‌های ایالتی و ولایتی، شاه برای طرحی با عنوان "انقلاب سفید" اعلام فراندوم کرد. امام در بیانیه‌ای صریح چهار روز پیش از فراندوم، آن را مخالف اسلام و قانون اساسی قلمداد کردند.

در فروردین ۱۳۴۲ بعد از حمله ماموران به فیضیه امام در سخنرانی خود از سکوت بزرگان گلایه می‌کنند: "امروز سکوت، همراهی با دستگاه جبار است." روز بعد بیانیه‌ای را منتشر می‌کنند و به صراحت از علما می‌خواهند که تقیّه را رها کنند و می‌افزایند: "من اکنون قلب خود را برای سرنیزه‌های مامورین شما حاضر کرده‌ام."

در شرایطی که ساواک از سخنرانان برای عدم تعرض به شاه و اسرائیل تعهد گرفته بود، امام در عاشورای سال ۱۳۴۲ در سخنرانی خود به شدت به شاه و دخالت‌های اسرائیل انتقاد کردند. همان شب امام دستگیر شدند و از قم به تهران اعزام شدند. با قیام مردم تهران و ورامین و فشار علما، حکومت مجبور به آزادی ایشان شد.

اعتراض به کاپیتولاسیون و تبعید به ترکیه

۲۱ مهرماه ۱۳۴۳ لایحه کاپیتولاسیون در مجلس تصویب شد. خبر که به امام رسید، پیام هشدارآمیز صادر کردند. امام در ۱۳ آبان‌ماه با چند روز تاخیر به دلیل برگزاری انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا دستگیر و به ترکیه تبعید شدند. اقامت امام خمینی(ره) در ترکیه یازده ماه به درازا کشید.

سال‌های نجف

امام و فرزندشان مهرماه سال ۱۳۴۴ به نجف تبعید شدند. حکومت در نظر داشت امام در حوزه نجف و در فضای دور از سیاست آن منزوی شود. در حالی که امام در طول اقامت در نجف هر روز سه ساعت به زیارت و عبادت در حرم می‌پرداختند اما پیگیری فعالیت‌های نهضت هم با وقفه روبرو نشد. امام چهار روز پس از ورود به نجف در دیدار با آیت‌الله سید محسن حکیم، وی را به قیام فرا خواندند. فروردین ۱۳۴۶ در اعتراض به لوایحی که قوانین ضد اسلامی داشت به هویدا نامه‌ای با لحن تند نوشتند.

اوج گرفتن نهضت

اول آبان ۱۳۵۶ خبر درگذشت سید مصطفی، فرزند امام، بدون سابقه بیماری موجب حیرت شد. دکتر گفته بود که وی را مسموم کرده‌اند، امام اجازه کالبدشکافی ندادند و در پیامی شرایط کشور را مصیبت بارتر دانستند. لحن پیام امام، شاه را به خشم آورد و دستور داد در مقاله روزنامه اطلاعات به امام حمله کنند. مردم در اعتراض به جسارت به امام، در قم قیام کردند که با سرکوب مواجه شد. شهرهای ایران در چهل‌م شهدای شهرهای پیشین ملتهب می‌شد و امام برای هر کدام از این اتفاقات پیام می‌دادند.

انقلاب

با اوج گرفتن فعالیت‌های امام، ماموران حکومت عراق خانه امام را محاصره کردند و رفت و آمد به آن را قطع کردند. با افزوده شدن فشارها تصمیم گرفتند که به سوریه بروند. امکانش فراهم نشد، به پاریس رفتند و در پاریس به مصاحبه با

رسانه‌های گروهی و تبیین دلائل و برنامه‌های انقلاب اسلامی پرداختند. امام پس از سال‌ها دوری از وطن، سرانجام ۱۲ بهمن‌ماه ۱۳۵۷ وارد ایران شدند و در ۱۵ بهمن‌ماه بازرگان، را نخست‌وزیر دولت موقت و مامور تشکیل کابینه کردند. ایشان با صدور اطلاعیه‌ای در مورد حکومت نظامی ۲۱ بهمن، آن را خدعه خواندند و از مردم خواستند که به آن اعتنا نکنند که این اقدام باعث به ثمر نشستن نهضت و پیروزی انقلاب اسلامی شد.

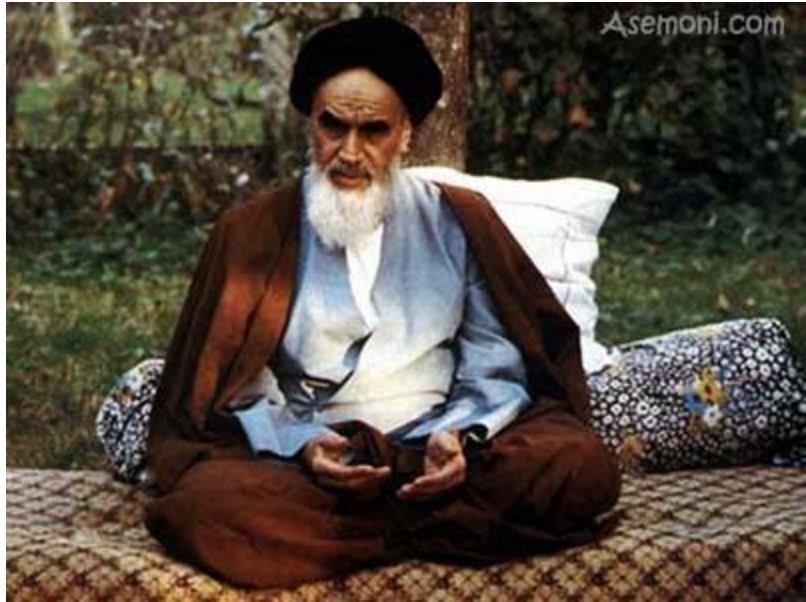

۱۰ اسفندماه، از تهران به قم رفتند تا در آن‌جا مستقر شوند، مردم تا کیلومترها به استقبال آمده بودند. از همان ابتدا بر برگزاری فراندوم اصرار کردند تا نهایتاً در ۱۰ فروردین ۱۳۵۸ مردم در رأی قاطع به جمهوری اسلامی آری گفتند. در ۲۹ دی‌ماه وصیت‌نامه جدیدشان را نوشتند و آقایان منتظری و پسندیده را وصی خودشان قرار دادند. چند روز بعد به دلیل عارضه قلبی به بیمارستانی در تهران منتقل شدند. نظر پزشکان به جراحی بود، امام مخالفت کردند و قبول کردند که داروها را منظم استفاده کنند. پس از دو ماه، امام بهبود پیدا کردند و پزشکان صلاح ندیدند که دوباره در قم اقامت کنند و تأکید نمودند که در اطراف بیمارستان قلب منزلی برای امام گرفته شود و علاوه بر آن به تشخیص پزشکان الزاماً می‌بایست در شمال تهران که از هوای مناسب برخوردار است سکونت داشته باشند. در فروردین ۱۳۶۵ قلب امام برای لحظاتی ایستاد، تلاش پزشکان ممکن بود که به نتیجه نرسد اما ناگهان قلب در آخرین شوک بازگشت.

در ۲۸ اردیبهشت ۱۳۶۸ پزشکان وجود سرطان معده را تایید کردند. در دوم خردادماه امام تحت عمل جراحی قرار گرفتند. و نهایتاً پس از حدود ۱۰ سال رهبری انقلاب اسلامی، شبانگاه سیزدهم خرداد روح امام برای همیشه آرام گرفت.

صفات بارز امام خمینی(ره)

امام خمینی(ره) از نظر علم و عمل، درک عمیق معرفتی و نیز تقوای عملی و علمی، از بزرگ ترین شخصیت های اسلامی به شمار می آمد. ایشان هم چنین در اندیشه دینی و تسلط بر معارف تشیع، وارستگی، تهذیب نفس، شجاعت، درک زمان، شناخت جامعه، رأفت با دوستان و شدت با دشمنان بی نظیر بود. اراده پولادین وی که ریشه در ایمان و اتکایش به خداوند داشت، اجازه نمی داد هیچ مانعی در عملی ساختن مقاصد والایش جلودار شود. ایشان در عین حال انسانی بسیار مهربان، سرشار از عطوفت، خویشترن دار و پرهیز کار بود و صبر و استقامت، مانع از آن بود که سخت ترین حوادث، خللی در اراده ایشان در رسیدن به هدف ایجاد کند.

قاطعیت امام خمینی(ره)

زمانی که امام خمینی(ره) امری را وظیفه و تکلیف شرعی خویش تشخیص می دادند، اگر سایر افراد هم با آن مخالفت می کردند، با قاطعیت تمام و بدون هیچ ترس و واهمه ای آن را دنبال کرده و انجام می دادند. ایشان در زمان پهلوی، خطاب به فرستاده رژیم شاه می گویند: «این را بدانید تا زنده هستیم، اگر در خانه ام را هم به

رویم ببندید، از پای نخواهم نشست و با این نیش قلم، علیه شما خواهم نوشت و اگر نشد، از شکاف در سختم را به مردم خواهم رساند».

نظم در زندگی امام خمینی(ره)

امام خمینی(ره) در پیروی از فرمایش امام علی علیه السلام، در رعایت پرهیزکاری و نظم در امور، از نمونه های کامل به شمار می روند که ضمن تهذیب نفس و تقوا، برای تمامی ساعات شبانه روز برنامه ای خاص داشتند. تمامی کارهای ایشان، از جمله مطالعه، عبادت، دعا و نیایش، رسیدگی به امور مسلمانان و کشورهای اسلامی، استراحت و اوقات فراغت و انجام امور برنامه و زمان مشخصی داشتند. ایشان ضمن پشتکار و خستگی ناپذیری، بر خدا توکل می کردند که همین ویژگی ها، سبب بهره برداری هرچه بهتر از ساعات پر برکت عمر ایشان به شمار می رود.

امام خمینی(ره) و نماز

نماز، ارتباط بین بنده و خداوندگار عالمیان و صفا دهنده روح آدمی است که آن را جانی تازه می بخشند. نقل میکنند در روزهایی که امام خمینی(ره) در بیمارستان تحت معالجه و عمل جراحی بودند و زیر دستگاه اکسیژن قرار داشتند، نماز ظهر و عصر آن روز را به همان وضع ادا نمودند و حتی در آن حال، نماز شب خود را نیز ترک نکردند.

حضرت امام خمینی(ره)، برای نماز تمیزترین جامه را بر تن می کردند. ایشان سپس با دقت وضو می گرفتند و محاسن مبارک خود را شانه می کردند. بعد عطر می زدند و پس از گذاشتن عمامه بر سرشان به نماز می ایستادند. حتی در هنگام بیماری و با وجود زخمی بزرگ در ناحیه شکم، ایشان موقع نماز، تمیزترین جامه ها را بر تن می کردند.

آیت الله خمینی(ره) و دوستی با فرزندان

آیت الله خمینی(ره) در عین داشتن صلابت و صراحت، پدری مهربان و دل سوز و یاری امین برای اطرافیان و آشنایان نیز بودند. یکی از فرزندان این بزرگوار در وصف پدر چنین می گوید: «امام با افراد خانواده بسیار گرم و مهربان بودند، ولی در عین حال به خاطر جذبه ای که داشتند، از ایشان حساب می بردیم. امام همه اولادشان را به یک نظر نگاه می کردند، به طوری که بعد از این همه سال، متوجه نشدیم کدام یک از فرزندانشان را بیش تر دوست داشته اند».

آینده نگری و عاقبت سنجی امام خمینی(ره)

آینده نگری و عاقبت اندیشی در امور، از ویژگی های شخصیتی امام خمینی(ره) به شمار می رفت که همواره به آن توجه وافری داشتند. ایشان در جایی فرموده بودند: «در این مبارزه، بذری را که الان می کاریم، ممکن است پنجاه سال دیگر به نتیجه برسد».

بصیرت و بینش امام خمینی(ره)

بصیرت، بینایی و دیدن مسائل و عمق زوایای امور، از ویژگی های شخصیتی امام خمینی(ره) به شمار می رفت که در فراز و نشیب های مسایل، از آن استفاده می کردند. ایشان نقل میکنند که: « گاهی کسی پیش من آمده، شروع به صحبت میکند (؛ولی) هنوز حرفش تمام نشده، می فهمم که آن چه می خواهد بگوید، چه نقشه ای دارد و چه نتیجه ای می خواهد از این ملاقات بگیرد».

امام خمینی(ره) از همه علوم لازمه برای موفقیت در نهضت بهره مند بود. او عالمی اسلام شناس، سیاستمدار، مردم شناس، آگاه به مسائل روز دنیا و تاریخ عمومی و تاریخ اسلام بود که از فلسفه و عرفان و اخلاق و همه علوم تخصصی حوزوی در حد بسیار بالایی برخوردار بود به گونه ای که نه تنها در حرکت های خود نیاز علمی به کسی نداشت؛ بلکه از استادان مشهور به شمار می رفت. یکی از نزدیکان امام می گوید: «یکی از اساتید نجف می گفت: من بیست سال در نجف درس خواندم و خیال می کردم مستغنی شده ام، اما وقتی امام نجف آمدند و من به درس او رفتم! دیدم خیر، هنوز چیزی نفهمیده ام».

امام (ره) و طرح مباحث نظری حکومت

با تبعید شدن امام خمینی(ره) به نجف اشرف، ایشان در بهمن ۱۳۴۸، سلسله درس هایی را درباره حکومت اسلامی و ولایت فقیه مطرح نمودند. امام در آن درس ها، دورنمای مبارزه و هدف های نهضت را ترسیم، و مبانی فقهی، اصولی و عقلی حکومت اسلامی و مباحث نظری حکومت داری را ارائه کردند. با انتشار این مطالب در قالب کتاب ولایت فقیه، شور تازه ای در میان مبارزان به وجود آمد.

امام (ره) و طرح مسایل نوین فقهی

دوران تبعید امام خمینی(ره) در ترکیه، با سختی های زیادی همراه بود، به گونه ای که حتی ایشان حق پوشیدن لباس روحانیت را نداشت. این دوران تبعید، یازده ماه به طول انجامید. ترک ها برای منزوی ساختن ایشان،

چندین بار محل سکونت را تغییر دادند، اما امام چون کوهی استوار در مقابل دشمنان ایستاده و با وجود همه مشکلات، با استفاده از فرصت به دست آمده در ترکیه، به تدوین کتاب تحریر الوسيله پرداختند که در آن، برای اولین بار از احکام جهاد، دفاع، امر به معروف و نهی از منکر، در رساله های عملیه یاد شده بود.

امام، عرفان و تعقل

بیش تر عرفا، سیر و سلوک را امری نفی کننده تعقل، یا جدای از آن می دانند و عقیده دارند که راه عرفان، جدای از طریق عقل است و مسایل عرفانی، یافتنی است، نه گفتنی. امام خمینی(ره) نه تنها در پیمودن این مسیر، عقل را مردود نمی شمردند؛ بلکه برای طرح مبانی عرفانی و خداشناسی، استدلال عقلی هم می کردند. در واقع امام، با تأثیر پذیری از قرآن و تعالیم اهل بیت علیه السلام برای عنصر تفکر و اندیشه، احترام خاصی قائل بوده و از تعقل به شدت حمایت می کردند. در عرفان ایشان، تفکر و تحقیق یکی از ارکان و سلوک به شمار می آید.

امام و درس اخلاق

پس از رحلت آیت الله حاج میرزا جواد آقا ملکی تبریزی، استاد بزرگ اخلاق، امام خمینی(ره) این درس را در عصر روزهای جمعه ادامه دادند که البته بعدها توسط کارگزاران رضاخان به تعطیلی کشید. یکی از شاگردان این کلاس می گوید: «امام، در هفته یک بار درس اخلاق داشتند که یک هفته انسان را کنار از گناه نگاه می داشت و تحت تأثیر آن، او را از تمایلات مادی و حیوانی باز می داشت».

امام و توصیه به تهذیب نفس در جوانی

حضرت امام خمینی(ره) در نامه ای که به فرزندشان حاج احمد آقا نگاشت، در مورد چگونگی استفاده از دوران جوانی، چنین سفارش میکند. «عزیزم! از جوانی به اندازه ای که باقی است، استفاده کن در پیری همه چیز از دست می رود؛ حتی توجه به آخرت و خدای تعالی. از مکرهای بزرگ شیطان و نفس اماره آن است که جوانان را وعده طول عمر می دهد و تا لحظه آخر با وعده های پوچ، انسان را از ذکر خدا و اخلاص برای او باز می دارد تا مرگ برسد و در آن حال، ایمان را اگر تا آن وقت نگرفته باشد، می گیرد».

دارایی امام خمینی(ره) پس از رحلت

مطابق اصل ۱۴۲ قانون اساسی، دیوان عالی کشور، موظف است دارایی رهبر و مسئولان رده بالای نظام را قبل و بعد از مسؤولیت، رسیدگی و بررسی کند. حضرت امام(ره) نخستین کسی بود که صورت دارایی خود را در تاریخ ۲۴ دیماه ۱۳۵۹ برای دیوان عالی ارسال نمود. بعد از رحلت امام(ره) نتیجه بررسی در ۱۱ تیرماه ۱۳۶۸، طی بیانیه ای چنین بیان شد که: «نه تنها به اموال امام چیزی اضافه نشده، بلکه قطعه زمین ارث رسیده به امام در خمین نیز پس از انقلاب در زمان حیات ایشان بین مستمندان محل تقسیم شده است. تنها ملک غیرمنقول امام، منزل قدیمی ایشان در قم بود که از زمان تبعید در سال ۱۳۴۳، عملاً در اختیار اهداف نهضت و محل تجمع مردم بوده است. مختصر وسایل اولیه زندگی در منزل، متعلق به همسرشان بوده و دو قطعه قالی مستعمل موجود، ملک کسی نیست و باید به سادات نیازمند داده شود. از آن حضرت هیچ وجه نقدی باقی نمانده و هر چه هست، وجوهات است که ورثه حقی در آن ندارند.» بدین ترتیب، دارایی برجا مانده از مردی که قریب به نود سال عمر کرد و بر قلوب تمام ایرانیان و بسیاری از غیر ایرانیان حکومت می کرد، شامل: عینک، ناخن گیر، شانه، تسبیح، قرآن، سجاده نماز، عمامه، لباس روحانی او و کتب دینی می باشد. روحش شاد و راهش پر رهرو باد».

امام و شعر

حضرت امام خمینی(ره) در کنار مسایل سیاسی و اجتماعی که نیاز به روحیه ای قوی و انعطاف ناپذیر دارد، دارای ذوقی سرشار از زیبایی ها بود. ایشان از دوران جوانی، اشعاری عرفانی و گاه سیاسی و اجتماعی سروده بودند که متأسفانه در یورش های رژیم شاه مفقود گردیده است. ایشان پس از پیروزی انقلاب نیز سروده هایی دارند که در قالب غزل، دوبیتی، رباعی و.. می باشد و در آثاری با نام های سبوی عشق، محرم راز، نقطه عطف و دیوان اشعار به چاپ رسیده است.

برگرفته از سایت جامع امام خمینی(ره) <http://emam.com> و سایت <http://Asemoni.com>